

TDRI

รายงานที่ดีอาร์ไอ

ฉบับที่ 130
กรกฎาคม
2560

การใช้ประโยชน์และผลกระทบจากความ
ตกลงการค้าเสรี (เอฟทีเอ) ในการพัฒนา
ขีดความสามารถภาคอุตสาหกรรมไทย

TDRI

สรุปและเรียบเรียง

สายใจ วิทยาอนุมาส

บรรณาธิการบริหาร

จิรากร ยิ่งโพธิ์ลย์วงศ์

กองบรรณาธิการ

สุนทร ต้นมันทอง

วัฒนา กาญจนานันท์

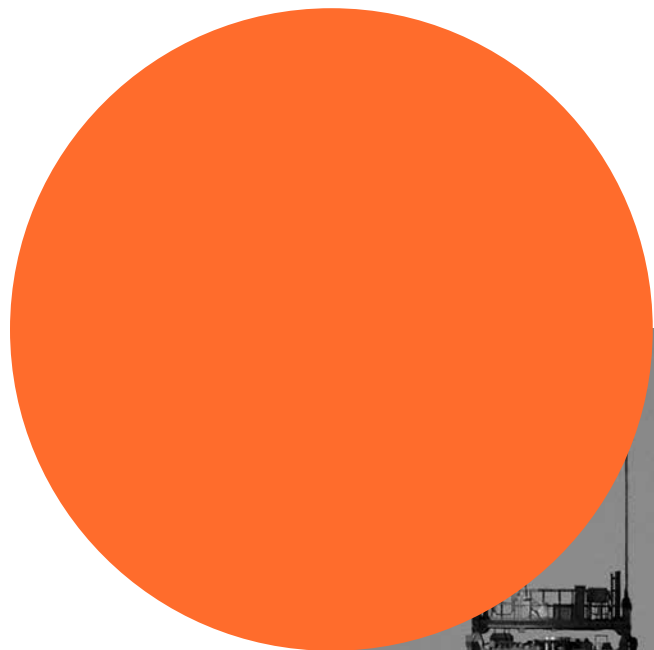
ออกแบบ

wrong design

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ที่ดีอาร์ไอ) ได้เผยแพร่ “รายงานที่ดีอาร์ไอ” (ชื่อเดิมว่า “สมุดปกขาวที่ดีอาร์ไอ”) มาตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2536 โดยคิดสรรกลั่นกรองงานวิจัยต่างๆ มานำเสนออย่างเรียบง่ายเพื่อจุดประกายให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์

“รายงานที่ดีอาร์ไอ” มีโอกาสรับใช้สังคมไทยมาตลอด ทั้งเป็นรายสะดวก และปรับมาเป็นรายเดือนในระยะต่อมา อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ฉบับที่ 118 เป็นต้นไป “รายงานที่ดีอาร์ไอ” จะมาพบผู้อ่านเป็นรายสะดวก พร้อมทั้งยังนำเสนอเรื่องราวต่างๆ อย่างเรียบง่ายแบบเป็นมิตรต่อความสนใจใคร่รู้ของผู้อ่านทั่วไปเช่นเดิม

ที่มา: รายงานวิจัยโครงการเพิ่มขีดความสามารถภาคอุตสาหกรรมภายใต้นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของไทย (ระยะที่ 6) โดย ดร. สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ เสนอสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เมื่อเดือนสิงหาคม 2558

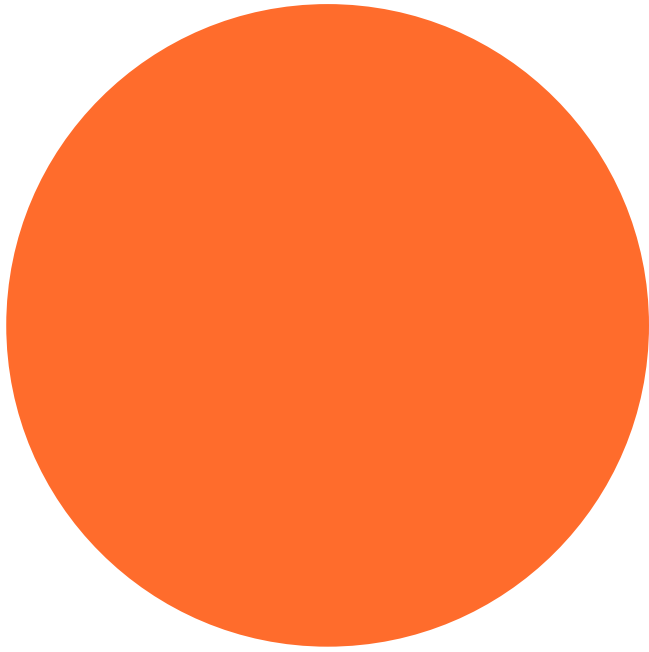
การใช้ประโยชน์และ ผลกระทบจากความ ตกลงการค้าเสรี (เอฟทีเอ) ในการพัฒนา ขีดความสามารถ ภาคอุตสาหกรรมไทย

บทนำ

ประเทศไทยได้จัดทำความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement: FTA) หลายฉบับ โดยมุ่งหวังให้เกิดแต้มต่อทางการค้าให้กับสินค้าของไทยในตลาดคู่ค้าที่สำคัญ นอกจากนี้ FTA แต่ละฉบับที่ประเทศไทยได้จัดทำนั้น บางฉบับจะต้องมีการเจรจาทบทวน/เพิ่มเติม ภายหลังจากที่ความตกลงมีผลบังคับใช้แล้ว ภายใต้วงเวลาตามพันธกรณีที่ได้กำหนดไว้ใน FTA ฉบับนั้นๆ เรียกว่า “Living Agreement” ซึ่งส่งผลให้เกิดประเด็นที่เป็นอุปสรรคต่อการค้ารูปแบบใหม่ๆ เพิ่มขึ้น และนำไปสู่การใช้สิทธิประโยชน์จาก FTA ฉบับต่างๆ ลดลงหรือไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ในบางสาขาอุตสาหกรรม ดังนั้น การศึกษาการใช้ประโยชน์และผลกระทบตลอดจนปัญหาและอุปสรรคจาก FTAs ต่างๆ ของไทยที่มีผลบังคับใช้แล้ว รวมถึง FTAs บางฉบับที่มีการเจรจาทบทวน/เพิ่มเติม ภายหลังจากที่ความตกลงมีผลบังคับใช้แล้ว จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้ FTA เป็นประโยชน์ต่อภาคอุตสาหกรรมไทยอย่างแท้จริง

รายงานที่ดีอาร์ไอฉบับนี้สรุปจากส่วนหนึ่งของผลการวิจัยในโครงการวิจัยเพิ่มขีดความสามารถภาคอุตสาหกรรมภายใต้นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของไทย (ระยะที่ 6) ในประเด็นการใช้ประโยชน์และผลกระทบจากการเจรจาและโครงการร่วมมือทางการค้าต่างๆ ดังนี้

การใช้ประโยชน์ด้านภาษีศุลกากรจาก FTA

1. กรอบแนวคิดวิเคราะห์การใช้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีศุลกากร

ในทางวิชาการ ประโยชน์ของการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรภายใต้ความตกลงทางการค้าหรือระบบสิทธิพิเศษใดๆ สามารถวัดได้จากสวัสดิการสังคม (social welfare) ที่เปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ การวัดสวัสดิการสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปไม่สามารถทำได้ง่ายนัก ในการศึกษาี้ คณะผู้วิจัยได้ใช้

“มูลค่าภาษีศุลกากรที่ประหยัดได้” (tariff saving) มาเป็นตัวชี้วัดประโยชน์ของ FTA แทน เนื่องจากภาษีศุลกากรเป็นอุปสรรคทางการค้าที่สำคัญ การลดภาษีศุลกากรลงจึงมีผลในการช่วยเพิ่มปริมาณการค้า (trade creation) และเพิ่มสวัสดิการของสังคม หากไม่เกิดปรากฏการณ์การเบี่ยงเบนทางการค้า (trade diversion)

มูลค่าภาษีศุลกากรที่ประหยัดได้ขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำที่กักเก็บไว้ในแทงก์น้ำ ปริมาณน้ำที่อยู่ในแทงก์น้ำจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ คือ ความกว้างของแทงก์น้ำ ความสูงของแทงก์น้ำ และอัตราการกักเก็บน้ำ ในทำนองเดียวกัน มูลค่าภาษีศุลกากรที่ผู้ประกอบการภาคเอกชนประหยัดได้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ คือ ความครอบคลุมของ FTA (เปรียบได้กับความกว้างของแทงก์น้ำ) แด้มต่อด้านภาษีศุลกากร (เปรียบได้กับความสูงของแทงก์น้ำ) และอัตราการใช้ประโยชน์ (เปรียบได้กับอัตราการกักเก็บน้ำ) โดยมูลค่าภาษีศุลกากรที่ผู้ประกอบการภาคเอกชนประหยัดได้จะมีค่ามาก หาก FTA มีความครอบคลุมสินค้าที่ค้าขายระหว่างกันมาก อัตราภาษีศุลกากรภายใต้ FTA ต่ำกว่าอัตราภาษี MFN มาก และมีผู้ประกอบการภาคเอกชนจำนวนมากไปขอใช้สิทธิประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีศุลกากร ดังสูตรการคำนวณนี้

$$\begin{aligned} \text{น้ำในแทงก์} &= \text{กว้าง} \times \text{สูง} \times \text{อัตราการกักเก็บน้ำ} \\ \text{ภาษีที่ประหยัดได้} &= \text{ความครอบคลุม} \times \text{แด้มต่อ} \times \\ &\quad \text{อัตราการใช้สิทธิประโยชน์} \end{aligned}$$

2. สรุปสาระสำคัญของความตกลง FTA ที่ผ่านมาของไทย

ในปัจจุบันประเทศไทยได้ทำความตกลงการค้าเสรีทั้งที่เป็นในระดับทวิภาคีและในระดับภูมิภาคกับประเทศคู่ค้าต่างๆ รวม 11 ฉบับ ดังนี้

ความตกลงการค้าเสรี	ปีที่เริ่มมีผลบังคับใช้	ประเภทความตกลง
ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน (AFTA)	2536	ภูมิภาค
โครงการเร่งเก็บเกี่ยวล่วงหน้าภายใต้ความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับอินเดีย (TIFTA)	2547	ทวิภาคี
ความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับออสเตรเลีย (TAFTA)	2548	ทวิภาคี
ความตกลงการค้าเสรีระหว่างอาเซียนกับจีน (ACFTA)	2548	ภูมิภาค
ความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นระหว่างไทยกับนิวซีแลนด์ (TNZCEP)	2548	ทวิภาคี
ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจระหว่างไทยกับญี่ปุ่น (JTEPA)	2550	ทวิภาคี
ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนกับญี่ปุ่น (AJCEP)	2552	ภูมิภาค
ความตกลงการค้าเสรีระหว่างอาเซียนกับเกาหลีใต้ (AKFTA)	2553	ภูมิภาค
ความตกลงการค้าเสรีระหว่างอาเซียน ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ (AANZFTA)	2553	ภูมิภาค
ความตกลงการค้าเสรีระหว่างอาเซียนกับอินเดีย (AIFTA)	2553	ภูมิภาค
ความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นระหว่างไทยกับเปรู (TPCEP)	2555	ทวิภาคี

คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ประโยชน์จากความตกลง FTA ที่มีผลบังคับใช้แล้วของไทย 10 ฉบับ กับประเทศภาคี 16 ประเทศ โดยไม่ได้วิเคราะห์ประโยชน์ที่ได้รับจากความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นระหว่างไทยกับนิวซีแลนด์ (Thailand-New Zealand Closer Economic Partnership: TNZCEP) เนื่องจากไม่มีข้อมูลการใช้สิทธิประโยชน์จากการที่ผู้ส่งออกสามารถออกหนังสือรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าได้เองโดยไม่ต้องขออนุญาตจากหน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้ จากการศึกษาวิเคราะห์ความตกลง FTA และการใช้ประโยชน์ด้านภาษีศุลกากรจาก FTA 10 ฉบับดังกล่าวโดยผู้ส่งออกและผู้นำเข้าไทยใน 20 อุตสาหกรรม ในประเด็นตามกรอบการวิเคราะห์ข้างต้น ปรากฏผลการศึกษาดังนี้

การลดอัตราภาษีศุลกากร ในช่วงที่ผ่านมา ทั้งประเทศไทยและประเทศภาคีได้ทยอยลดอัตราภาษีศุลกากรภายใต้ความตกลง FTA ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้แกกันมาโดยตลอด จนกระทั่งในปี 2553 อัตราภาษีศุลกากรของสินค้าปกติ (normal track หรือ inclusion list) ภายใต้ความตกลงหลายฉบับ ไม่ว่าจะเป็นความตกลง AFTA ACFTA TAFTA TIFTA และ AKFTA ลดลงเหลือร้อยละ

0 ซึ่งทำให้ด้านการส่งออก สัดส่วนมูลค่าสินค้าส่งออกของไทย (ที่มีอัตราภาษีศุลกากรภายใต้ความตกลง FTA ที่ประเทศคู่ค้าเป็นร้อยละ 0 แล้ว) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 56.9 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 82.3 ในปี 2556 และด้านการนำเข้า สัดส่วนมูลค่าสินค้านำเข้าของไทย (ที่มีอัตราภาษีศุลกากรภายใต้ความตกลง FTA เป็นร้อยละ 0 แล้ว) ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 56.9 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 87.86 ในปี 2555

กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า ในช่วงที่ผ่านมา แม้จะมีความพยายามในการเจรจาร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่ในปัจจุบัน กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าภายใต้ความตกลง FTA ต่างๆ ยังมีความแตกต่างกันในหลายประเด็น มีเพียงความตกลง AFTA เท่านั้นที่อนุญาตให้ผู้ประกอบการสามารถนำวัตถุดิบนำเข้าจากประเทศในภาคีมาสะสมต่อได้บางส่วน แม้ว่าวัตถุดิบนั้นจะไม่ได้แหล่งกำเนิดสินค้าก็ตาม (partial cumulation)

ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า หลังจากที่มีความพยายามในการเจรจา ร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในช่วงที่ผ่านมา ปัจจุบันระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับหนังสือรับรองถิ่นกำเนิด

ตารางที่ 1 ข้อมูลสรุปด้านความครอบคลุมของสินค้า แຕ่มต่อด้านภาษี และอัตราการใช้ประโยชน์ด้านภาษีของแต่ละอุตสาหกรรมปี 2557

ประเภทอุตสาหกรรม	ผู้ส่งออก			ผู้นำเข้า		
	ความครอบคลุม (ร้อยละ)	แต้มต่อ (ร้อยละจุด)	อัตราการใช้ประโยชน์ (ร้อยละ)	ความครอบคลุม (ร้อยละ)	แต้มต่อ (ร้อยละจุด)	อัตราการใช้ประโยชน์ (ร้อยละ)
อาหาร	73.7	14.6	47.4	88.3	18.4	85.2
ยาและผลิตภัณฑ์ทางเภสัชกรรม	75.7	5.4	38.1	87.1	5.8	64.6
สิ่งทอ	84.7	7.8	45.4	98.8	7.9	84.2
เครื่องนุ่งห่ม	78.5	11.0	67.3	99.7	28.3	67.0
เครื่องหนังและรองเท้า	72.9	9.6	28.2	95.9	22.1	62.9
อัญมณีและเครื่องประดับ	76.8	7.5	46.5	19.8	16.9	8.3
เคมีภัณฑ์	74.0	7.6	70.1	44.5	7.5	65.8
ปิโตรเคมี	62.1	3.4	88.1	9.8	5.0	65.2
พลาสติก	75.8	7.4	74.4	67.1	7.2	47.4
ยาง	40.1	10.9	42.2	66.0	8.1	65.0
ไม้และเฟอร์นิเจอร์	26.2	10.5	67.0	100.0	8.3	48.3
กระดาษ	68.3	11.4	42.4	64.3	6.7	61.6
ซีเมนต์	80.3	6.4	57.3	95.0	7.4	62.3
เซรามิก	57.2	8.9	46.9	88.4	20.0	64.1
เหล็กและเหล็กกล้า	71.7	7.5	28.8	51.4	5.5	72.1
ยานยนต์	89.5	18.4	85.2	62.8	52.2	69.6
ชิ้นส่วนยานยนต์	76.1	15.2	31.3	46.5	14.7	45.4
อิเล็กทรอนิกส์	18.8	12.9	16.5	9.3	14.1	53.9
เครื่องใช้ไฟฟ้า	46.0	12.3	34.6	69.5	7.8	37.9
เครื่องจักรกล	60.0	9.2	45.6	73.0	4.6	38.8

สินค้า (operational certification procedure: OCP) ภายใต้ความตกลง FTA ต่างๆ ก็มีความสอดคล้องกันมากขึ้น

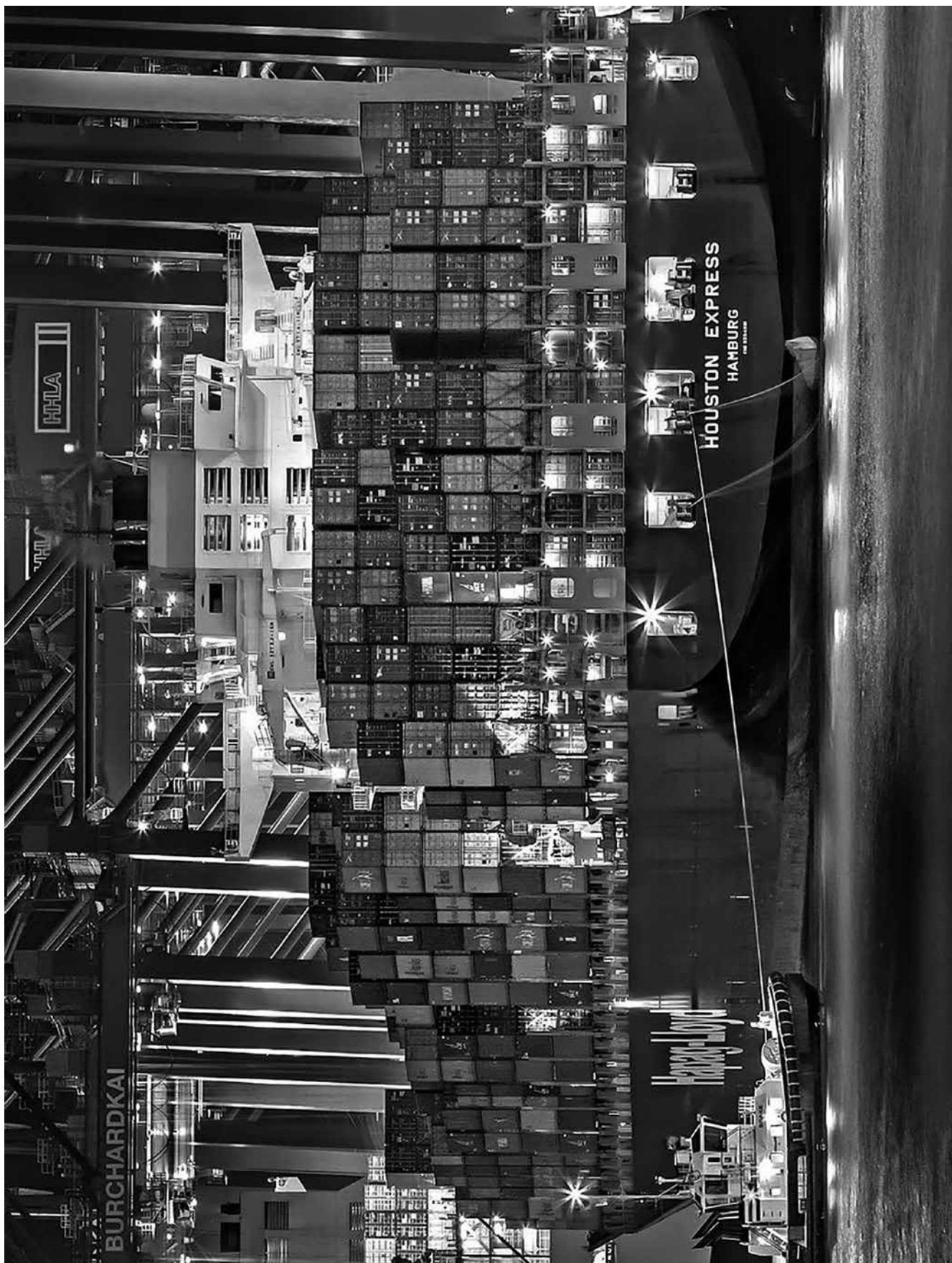
3. การใช้ประโยชน์ด้านภาษีศุลกากรจากความตกลง FTA แยกตามรายอุตสาหกรรม

ผลการศึกษาการใช้ประโยชน์ด้านภาษีศุลกากรจากความตกลง FTA ปี 2557 ของผู้ประกอบการภาคส่งออกและนำเข้าไทยในแต่ละสาขาจำนวน 20 อุตสาหกรรมพบว่า ในภาพรวมอุตสาหกรรมยังได้รับประโยชน์จาก

ความตกลง FTA ต่างๆ ไม่เต็มที่ โดยเห็นได้จากข้อมูลสรุปด้านความครอบคลุมของสินค้า แຕ่มต่อด้านภาษี และอัตราการใช้ประโยชน์ด้านภาษีของแต่ละอุตสาหกรรมดังตารางที่ 1

4. การใช้ประโยชน์ด้านภาษีศุลกากรจาก FTA โดยผู้ส่งออกในไทย

ความครอบคลุมของความตกลง FTA ในการส่งออกไปประเทศในภาคี ในปี 2557 ประเทศในภาคีที่

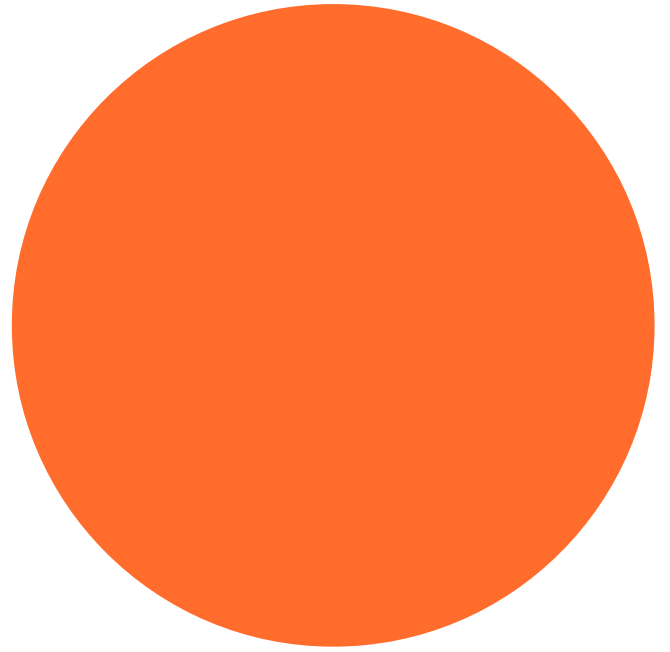

มีการทำความตกลง FTA กับไทยทั้งหมดนำสินค้าที่ระดับพิกัดศุลกากร 6 หลัก จำนวน 75,153 รายการจากทั้งหมด 78,060 รายการ มาไว้ในรายการลดภาษีศุลกากรภายใต้ FTA สัดส่วนการส่งออกสินค้าในรายการลดภาษีนี้คิดเป็นร้อยละ 98.9 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า สินค้าในรายการลดภาษีศุลกากรร้อยละ 5.4 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดไม่ได้รับแต้มต่อด้านภาษีศุลกากร และอีกร้อยละ 33 มีอัตราภาษี MFN¹ อยู่ที่ร้อยละ 0 อยู่แล้ว ความตกลง FTA ในภาพรวมจึงมีความครอบคลุมของมูลค่าการส่งออกสินค้าที่ได้รับการลดภาษีศุลกากรไปประเทศในภาคีทั้งหมด ร้อยละ 60.4

แต้มต่อที่ได้จากความตกลง FTA ในการส่งออกไปประเทศในภาคี หากพิจารณาสินค้าในรายการลดภาษีศุลกากรเฉพาะที่ได้รับแต้มต่อด้านภาษีศุลกากรพบว่า ความตกลง FTA ทำให้ในปี 2557 สินค้าส่งออกของไทยได้เปรียบสินค้าจากประเทศคู่แข่งที่ไม่ได้รับสิทธิพิเศษจากความตกลง FTA คิดเป็นแต้มต่อเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนักร้อยละ 11.2 จุด

อัตราการใช้สิทธิประโยชน์ภายใต้ความตกลง FTA ในการส่งออกไปประเทศในภาคี หากพิจารณาสินค้าในรายการลดภาษีศุลกากรเฉพาะที่ได้รับแต้มต่อด้านภาษีศุลกากร ในปี 2557 ผู้ประกอบการในไทยขอใช้สิทธิส่งออกภายใต้ความตกลง FTA ไปประเทศภาคีที่มีการทำความตกลง FTA กับไทยทั้งหมดรวมเป็นมูลค่าทั้งสิ้นประมาณ 1.3 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 31.2 ของมูลค่าการส่งออกของไทยไปประเทศในภาคีทั้งหมด เมื่อพิจารณาในด้านอัตราการใช้สิทธิประโยชน์ผู้ส่งออกในไทยในภาพรวมมีอัตราการใช้ประโยชน์ภายใต้

¹ Most-Favored Nation Treatment คือ การปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง เน้นหลักการในความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศที่กำหนดให้ประเทศภาคีความตกลงต้องให้สิทธิพิเศษทางการค้าแก่ประเทศอื่นๆที่เป็นภาคีความตกลงนั้นอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ

ใต้ความตกลง FTA ในการส่งออกไปประเทศในภาคีในระดับปานกลาง

ประโยชน์ด้านภาษีศุลกากรที่ผู้นำเข้าในประเทศภาคีประหยัดได้จากความตกลง FTA ในปี 2557 ความตกลง FTA ช่วยทำให้สินค้าไทยที่ส่งออกไปประเทศในภาคีที่มีการทำความตกลง FTA กับไทยทั้งหมดได้ประโยชน์จากการประหยัดภาษีคิดเป็นมูลค่า 1.46 แสนล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 3.5 เมื่อเทียบกับมูลค่าการส่งออกทั้งหมดจากไทยไปประเทศในภาคี

5. การใช้ประโยชน์ด้านภาษีศุลกากรจาก FTA โดยผู้นำเข้าในไทย

ความครอบคลุมของความตกลง FTA ในการนำเข้าจากประเทศในภาคี ในปี 2557 ประเทศไทยนำเข้าสินค้าที่ระดับพิกัดศุลกากร 8 หลัก จำนวน 138,917 รายการจากทั้งหมด 143,355 รายการ มาไว้ในรายการลดภาษีศุลกากรภายใต้ FTA สัดส่วนการนำเข้าสินค้าใน

รายการลดภาษีนี้คิดเป็นร้อยละ 99.4 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมด อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า สินค้าในรายการลดภาษีศุลกากรร้อยละ 6.6 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดไม่ได้รับแต้มต่อด้านภาษีศุลกากร และอีกร้อยละ 39.5 มีอัตราภาษี MFN อยู่ที่ร้อยละ 0 อยู่แล้ว ความตกลง FTA ในภาพรวมจึงมีความครอบคลุมของมูลค่าการนำเข้าสินค้าที่ได้รับการลดภาษีศุลกากรจากประเทศในภาคีทั้งหมดร้อยละ 53.1

แต้มต่อที่ได้จากความตกลง FTA ในการนำเข้าจากประเทศในภาคี หากพิจารณาสินค้าในรายการลดภาษีศุลกากรเฉพาะที่ได้รับแต้มต่อด้านภาษีศุลกากรพบว่า ความตกลง FTA ทำให้ในปี 2557 สินค้านำเข้าของไทยภายใต้ความตกลง FTA มีอัตราภาษีต่ำกว่าอัตราภาษี MFN คิดเป็นแต้มต่อเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก ร้อยละ 9.1 จุด

อัตราการใช้สิทธิประโยชน์ภายใต้ความตกลง FTA ในการนำเข้าจากประเทศในภาคี หากพิจารณาสินค้าในรายการลดภาษีศุลกากรเฉพาะที่ได้รับแต้มต่อด้านภาษีศุลกากร ในปี 2557 ผู้ประกอบการในไทยขอใช้สิทธินำเข้าภายใต้ความตกลง FTA จากประเทศในภาคีที่มีการทำความตกลง FTA กับไทยทั้งหมดรวมเป็นมูลค่าทั้งสิ้นประมาณ 8.3 แสนล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 28.4 ของมูลค่าการนำเข้าของไทยจากประเทศในภาคีทั้งหมด ส่วนการขอใช้สิทธินำเข้าจากประเทศอาเซียนที่เหลือมีมูลค่าต่ำกว่าหมื่นล้านบาท เมื่อพิจารณาในด้านอัตราการใช้สิทธิประโยชน์ในภาพรวมผู้นำเข้าในไทยมีอัตราการใช้ประโยชน์ภายใต้ความตกลง FTA ในการนำเข้าจากประเทศในภาคีในระดับปานกลาง คือที่อัตราร้อยละ 53.4

ประโยชน์ด้านภาษีศุลกากรที่ผู้นำเข้าในประเทศไทยประหยัดได้จากความตกลง FTA ในปี 2557 ความตกลง FTA ช่วยทำให้สินค้าที่นำเข้าจากประเทศในภาคีที่มีการทำความตกลง FTA กับไทยทั้งหมดได้ประโยชน์จากการประหยัดภาษีคิดเป็นมูลค่า

9.7 หมื่นล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 3.3 เมื่อเทียบกับมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดของไทยจากประเทศในภาคี

แม้ว่าในภาพรวม ผู้ประกอบการภาคเอกชนไทยจะได้รับประโยชน์ด้านภาษีศุลกากรจาก FTA ฉบับต่าง ๆ ในระดับหลายหมื่นล้านบาท แต่หากมีการแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ประโยชน์ที่จะได้รับก็จะสูงขึ้นอีกมาก

6. ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ประโยชน์จาก FTA

ผลการศึกษาจากมุมมองผู้ประกอบการพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ประโยชน์จาก FTA แบ่งได้เป็น 6 สาเหตุหลัก ดังนี้

1) *กระบวนการขอใช้สิทธิมีความไม่สะดวก* เช่น การตีความพิกักระหว่างผู้ประกอบการกับเจ้าหน้าที่ไม่ตรงกัน ความไม่แน่นอนเนื่องจากเจ้าหน้าที่มีดุลยพินิจต่างกัน กระบวนการ/เอกสารขอใช้สิทธิยุ่งยาก/ซับซ้อน และกระบวนการขอใช้สิทธิใช้เวลานานเกินไป

2) *การขอใช้สิทธิมีความไม่คุ้มที่จะดำเนินการ* เช่น แต้มต่อด้านภาษีไม่จูงใจพอ ต้องปรับกระบวนการผลิต/แหล่งวัตถุดิบ/ระบบบัญชี และพนักงานที่ทำหน้าที่ในการขอใช้สิทธิไม่เพียงพอ เป็นต้น

3) *คุณสมบัติของผู้ประกอบการขอใช้สิทธิไม่ผ่านเกณฑ์* เช่น กระบวนการผลิตไม่เป็นไปตามเกณฑ์ เอกสารสำคัญในการพิสูจน์ถิ่นกำเนิดสินค้าไม่ครบ และใช้วัตถุดิบนำเข้ามากกว่าเกณฑ์ เป็นต้น

4) *ผู้ประกอบการไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับการขอใช้สิทธิ* เช่น ผู้ประกอบการไม่รู้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์จาก FTA และผู้ประกอบการไม่รู้ขั้นตอนการขอใช้สิทธิ FTA เป็นต้น

5) *การขอใช้สิทธิไม่มีความจำเป็น* เช่น ลูกค้านำเข้าไม่ได้ขอให้ผู้ประกอบการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า (Certificate of Origin: C/O) มูลค่าส่งออกไม่สูง การดำเนินงานขอใช้สิทธิอาจจะมีต้นทุนที่สูง และไม่คุ้มกับภาษีที่ลดหย่อนและค่าเสียเวลาที่เกิดขึ้น เป็นต้น

6) *ปัญหาและอุปสรรคอื่น ๆ* ที่สำคัญมีสอง

ประการ คือ *ประการแรก* ความพร้อมของประเทศเพื่อนบ้านที่เกี่ยวข้องกับการขอใช้สิทธิ์ และ*ประการที่สอง* สินค้าหลายตัวอยู่นอกรายการลดภาษีหรือถูกจำกัดโควตา

การใช้ประโยชน์จากโครงการความร่วมมือและความตกลงยอมรับร่วมภายใต้ FTA

นอกจากการเจรจาด้านการค้าและการลงทุน FTA ยังมีความร่วมมือในรูปแบบอื่นที่สำคัญ ได้แก่

1. โครงการความร่วมมือภายใต้ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) ประกอบด้วย 4 โครงการ จากอุตสาหกรรม 4 ประเภท ดังนี้

1) โครงการส่งเสริมการค้าและการลงทุนเพื่อ 'ครัวไทยสู่ครัวโลก' (*Trade and Investment Promotion for 'Kitchen of the World's Project'*) มีวัตถุประสงค์คือการส่งเสริมการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารของไทย ซึ่งรวมถึงวัตถุดิบ อาหารเตรียมสำเร็จ อาหารพร้อมปรุง และอาหารพร้อมรับประทาน เนื้อหาหลักของโครงการคือ การปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ให้สามารถส่งออกไปตลาดญี่ปุ่นและตลาดโลก รวมทั้งการส่งเสริมการตลาด เพื่อขยายช่องทางการค้าในตลาดญี่ปุ่น

นับตั้งแต่ความตกลง JTEPA มีผลบังคับใช้จนถึงปี 2553 ที่ผ่านมา โครงการมีความคืบหน้าอย่างเป็นรูปธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยด้านอาหารและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องในการส่งออกสินค้าอาหารไปญี่ปุ่น รูปแบบของกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการจัดอบรมสัมมนาเผยแพร่ให้แก่ผู้ประกอบการที่สนใจ รวมทั้งการเดินทางไปศึกษางานด้านความปลอดภัยด้านอาหารที่ประเทศญี่ปุ่น

หลังจากครบกำหนด 5 ปีของการดำเนินโครงการ การสนับสนุนงบประมาณจาก JETRO ได้หยุดชะงักลง

ส่งผลให้กิจกรรมการถ่ายทอดความรู้และให้คำแนะนำหยุดชะงักตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม ผลจากโครงการความร่วมมือที่ผ่านมา สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น สถาบันอาหารจึงสามารถดำเนินการเพื่อพัฒนาศักยภาพของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทยได้เอง ในลักษณะเดียวกับเมื่อครั้งยังได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากประเทศญี่ปุ่น

2) โครงการความร่วมมืออุตสาหกรรมเหล็กไทย-ญี่ปุ่น (*Japan-Thailand Steel Industry Cooperation Programme*) มีวัตถุประสงค์ในการเสริมสร้างรากฐานเทคโนโลยีด้านงานโครงสร้างเหล็ก การเสริมสร้างเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม การพัฒนาความเชี่ยวชาญของผู้เชี่ยวชาญภาคสนาม และการสนับสนุนด้านการศึกษาที่ผ่านมาโครงการนี้เป็นหนึ่งในโครงการที่มีความคืบหน้าและการใช้ประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมภายใต้แผนการดำเนินงานที่ค่อนข้างชัดเจน รูปแบบกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการเดินทางไปศึกษาดูงาน การส่งผู้เชี่ยวชาญมาฝึก

อบรม และการประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจของการก่อสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญจากญี่ปุ่น ปัญหาและอุปสรรคที่ผ่านมาเป็นเรื่องการจำกัดสิทธิ การเข้าร่วมกิจกรรมเฉพาะกับบริษัทร่วมทุนไทย-ญี่ปุ่น และการถ่ายทอดเทคโนโลยีเชิงลึกจากฝ่ายญี่ปุ่น

3) โครงการสถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของอุตสาหกรรมยานยนต์ (Automotive Human Resource Development Institute Project: AHRDIP) เป็นโครงการที่พัฒนาจากโครงการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมยานยนต์ (AHRDP) มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนนโยบายดีทรอยท์แห่งเอเชียของไทยหรือฐานการผลิตยานยนต์ระดับโลกอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของอุตสาหกรรมยานยนต์ของไทยในตลาดโลก บนพื้นฐานความเป็นหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกันระหว่างไทยกับญี่ปุ่นทั้งภาครัฐและเอกชน มีการพัฒนาสาขาความรู้ตั้งแต่ปี 2555 เพื่อพัฒนาบุคลากรให้ทันสมัยถึง 5 วิชา คือ (1) การฝึกอบรมการวิจัยและพัฒนา (R&D) (2) หลักสูตรการทดสอบ (Testing: Material Evaluation) (3) การผลิต: การเตรียมการผลิต (Manufacturing: Production Preparation) (4) การบริหารการผลิตแบบโตโยต้า (New Toyota Production System) และ (5) หลักสูตรเทคโนโลยีเฉพาะด้านเกี่ยวกับเรื่องแม่พิมพ์ (Mold and Die) นอกจากนี้ ยังจัดการอบรมทั่วไปและอบรมภายในสถานประกอบการตามความต้องการของหน่วยงานที่ส่งคนเข้าอบรมด้วยหัวข้อที่ทันสมัยตามการพัฒนาของวงการอุตสาหกรรมและตลาดยานยนต์

อย่างไรก็ดี ยังมีปัญหาอุปสรรคหลายประการ เช่น วิชาการทดสอบ และการฝึกอบรมการวิจัยและพัฒนา มักมีจำนวนผู้สมัครน้อย การไม่มีอุปกรณ์สำหรับฝึกทักษะหรือได้ใช้งานความรู้ที่ผ่านการอบรมไปจริง ตลอดจนไม่สามารถส่งผ่านความรู้ต่อให้แก่ผู้อื่นได้ ซึ่งการส่งต่อความรู้หรือขยายองค์ความรู้นับเป็นหัวใจหลักของการดำเนินงานของ AHRDIP รวมทั้งข้อจำกัดด้าน

งบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์สำหรับการฝึกอบรม ทำให้ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของคนในอุตสาหกรรมยานยนต์อย่างเต็มที่

4) โครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม (Textile and Apparels Cooperation) มีวัตถุประสงค์ด้านความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มระหว่างทั้งสองประเทศ โดยมีจุดมุ่งหมาย 3 ประการ คือ (1) การเข้าถึงตลาด ได้แก่ การสนับสนุนผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทยในตลาดญี่ปุ่นตั้งแต่การให้ข้อมูลเพื่อวิจัยตลาด แนวโน้มแฟชั่นและการออกแบบรวมทั้งการพัฒนาเครือข่ายการขายในตลาดญี่ปุ่น (2) การลงทุน ได้แก่ ความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกให้แก่การลงทุนด้านเทคโนโลยีโดยอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มญี่ปุ่นในประเทศไทย และ (3) การผลิต การวิจัยและการพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาการจัดการธุรกิจ การเสริมสร้างขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่อง

หนุ่มไทย การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของห้องปฏิบัติการทดสอบ การส่งผู้เชี่ยวชาญเพื่อแนะนำการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรับปรุงการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งความสามารถในการทดสอบ

อย่างไรก็ดี การพัฒนามาตรฐานการทดสอบและห้องปฏิบัติการทดสอบยังอยู่ระหว่างการเจรจา เพราะมาตรฐานสินค้าสิ่งทอมีความหลากหลาย การหามาตรฐานสินค้าจึงเป็นเรื่องยาก ไทยกับญี่ปุ่นยังต้องเจรจากันอีกหลายครั้งเพื่อกำหนดมาตรฐานที่สามารถยอมรับร่วมกันได้

2. ความตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วมรายสาขาของอาเซียนสำหรับบริษัทไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (ASEAN Sectoral MRA for Electrical and Electronic Equipment: ASEAN EE MRA)

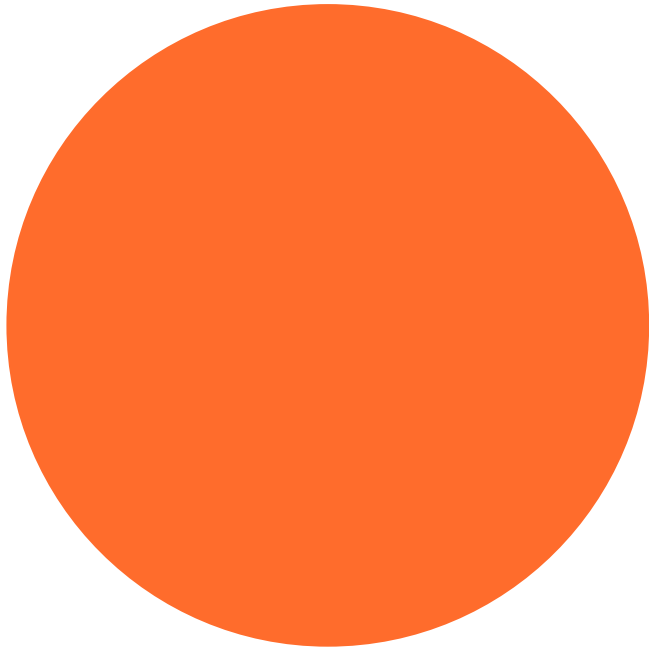
ในปี พ.ศ. 2554 อาเซียนสามารถบรรลุความตกลงเพื่อยกระดับจากความตกลงยอมรับร่วม (ASEAN

EE MRA) ไปสู่การผสมผสานมาตรฐานระหว่างกัน (Harmonization) คือ ความตกลงว่าด้วยการปรับระบบด้านกฎระเบียบและการควบคุมบริษัทไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของอาเซียน (Agreement on the ASEAN Harmonized Electrical and Electronic Equipment (EEE) Regulatory Regime: AHEEERR) มีใจความสำคัญคือ การปรับระบบว่าด้วยกฎระเบียบทางเทคนิคหรือมาตรฐานบังคับที่เกี่ยวข้องกับบริษัทไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศภาคีให้สอดคล้อง (Harmonization) โดยประเทศภาคีจำเป็นต้องแก้ไขกฎระเบียบทางเทคนิคหรือมาตรฐานบังคับ รวมทั้งหน่วยงานและกระบวนการให้สอดคล้องกับความตกลง ซึ่งเป็นมาตรฐานสากลใน 3 เรื่อง ได้แก่ ข้อกำหนดว่าด้วยความปลอดภัย (Safety) ข้อกำหนดว่าด้วยสิ่งแวดล้อม (Environment) และข้อกำหนดว่าด้วยการรบกวนทางคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า (Electromagnetic Compatibility: EMC)

ในส่วนของความตกลงยอมรับร่วมทั้งสองฉบับ AHEEERR ยังมีการใช้งานไม่เต็มที่ด้วยเกณฑ์การทดสอบและยอมรับสินค้าตามมาตรฐานที่มีการปรับให้ตรงกันระหว่างประเทศสมาชิกยังมีรายละเอียดที่ไม่เหมือนกัน ทำให้สินค้าบางตัวที่น่าจะใช้สิทธิประโยชน์จาก AHEEERR ได้ ยังไม่สามารถใช้ได้จริงในบางประเทศสมาชิกภาคี และยังมีมาตรฐานบางอย่างในหลายประเทศที่ยังปรับให้ตรงกันไม่ได้และอยู่ในระหว่างการดำเนินการ

3. ความตกลงการรับรองร่วมภายใต้ JTEPA

ความตกลงร่วมกันอีกฉบับที่มีความสำคัญต่อการเปิดการค้าเสรีของทั้งสองประเทศคือ การตกลงยอมรับร่วมกัน (Mutual Recognition Arrangement: MRA) มีหลักการและขั้นตอนการดำเนินงานคล้ายกรณีของ ASEAN EE MRA คือ เป็นความตกลงยอมรับร่วมระหว่างไทยและญี่ปุ่นเกี่ยวกับการตรวจสอบและรับรองร่วมกันในสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและ

อิเล็กทรอนิกส์ (Certificate Acceptance) ภายใต้ข้อจำกัดของกฎหมายของแต่ละฝ่าย ความตกลงยอมรับร่วมใน JTEPA ครอบคลุมผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ตามที่ทั้งสองประเทศบังคับให้มีการรับรองมาตรฐานโดยเป็นของฝ่ายญี่ปุ่นจำนวน 112 รายการ และฝ่ายไทยจำนวน 19 รายการ

ผลลัพธ์โดยตรงที่จะเกิดขึ้น คือ ลดการทดสอบและตรวจโรงงานซ้ำ ซึ่งครอบคลุมทั้งค่าใช้จ่ายและค่าเสียโอกาส รวมทั้งสินค้าสามารถเข้าสู่ตลาดได้อย่างรวดเร็ว ผลลัพธ์ทางอ้อม ได้แก่ เพิ่มโอกาสทางธุรกิจด้านการทดสอบและรับรองมาตรฐาน อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์ดังกล่าวยังไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในปัจจุบัน เนื่องจากสถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของไทยยังคงไม่สามารถขึ้นทะเบียนเป็นหน่วยงานรับรองมาตรฐาน (CAB) จากญี่ปุ่นได้ หลังจากเคยยื่นหนังสือคำร้องขอขึ้นทะเบียนครั้งล่าสุดแล้วไม่มีความคืบหน้าจนคำร้องขอขึ้นทะเบียนครั้งล่าสุดได้หมดอายุลง และทางญี่ปุ่นเองยังไม่มีหน่วยงานที่มาขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ตรวจสอบการผลิตและ

ผลิตภัณฑ์กับหน่วยงานที่รับผิดชอบของไทย และยังไม่อาจคาดเดาทิศทางได้ว่าจะมีการดำเนินการต่อ หรือยุติการดำเนินการ

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาขีดความสามารถอุตสาหกรรมไทย

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการเพิ่มขีดความสามารถทางการค้าและภาคการผลิตของอุตสาหกรรมไทยในภาพรวม โดยหน่วยงานภาครัฐต่างๆ ควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการใช้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีศุลกากร FTA

1.1 การกระตุ้นให้ผู้ประกอบการใช้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีศุลกากรจาก FTAs ของไทยมากขึ้น

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์การใช้สิทธิประโยชน์จาก FTAs แก่ผู้ประกอบการ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยเน้นที่อุตสาหกรรมที่ยังมีอัตราการใช้สิทธิประโยชน์ต่ำหรือยังสามารถเก็บเกี่ยวประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรีได้อีกมาก เช่น อุตสาหกรรมอาหาร ชิ้นส่วนยานยนต์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น โดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรให้ความสนใจเป็นพิเศษแก่ผู้นำเข้าและส่งออกไปยังกลุ่มผู้นำเข้าและส่งออกรายนี้

- ผู้ส่งออกไปอาเซียนในกลุ่มเครื่องหนัง อัญมณี และเครื่องประดับ เหล็ก และอิเล็กทรอนิกส์
- ผู้ส่งออกไปจีนในกลุ่มเครื่องหนัง อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า ยา กระดาษไม้และเฟอร์นิเจอร์ และยานยนต์
- ผู้ส่งออกไปญี่ปุ่นในกลุ่มกระดาษ เครื่องจักรกล และซีเมนต์

- ผู้ส่งออกไปออสเตรเลียในกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์
- ผู้ส่งออกไปเกาหลีใต้ในกลุ่มกระดาษ ไม้และเฟอร์นิเจอร์ ยานยนต์ และชิ้นส่วนยานยนต์
- ผู้ส่งออกไปอินเดียในกลุ่มเหล็ก เครื่องหนัง อัญมณีและเครื่องประดับ และเครื่องนุ่งห่ม
- ผู้ส่งออกไปเปรูในกลุ่มเหล็ก กระดาษ สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เคมีภัณฑ์ และอิเล็กทรอนิกส์
- ผู้นำเข้าจากอาเซียนในกลุ่มอัญมณีและเครื่องประดับ ไม้ เซรามิก เหล็ก และเครื่องใช้ไฟฟ้า
- ผู้นำเข้าจากจีนในกลุ่มอัญมณีและเครื่องประดับ เคมีภัณฑ์ กระดาษและปิโตรเคมี
- ผู้นำเข้าจากญี่ปุ่นในกลุ่มอัญมณีและเครื่องประดับ ชิ้นส่วนยานยนต์ ปิโตรเคมีภัณฑ์ พลาสติก ซีเมนต์ และยานยนต์
- ผู้นำเข้าจากออสเตรเลียในกลุ่มยานยนต์ ชิ้นส่วนยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องหนัง และเซรามิก
- ผู้นำเข้าจากเกาหลีใต้ในกลุ่มชิ้นส่วนยานยนต์ เครื่องหนัง เซรามิก และปิโตรเคมีภัณฑ์
- ผู้นำเข้าจากอินเดียในกลุ่มเครื่องหนัง เครื่องใช้ไฟฟ้า อัญมณีและเครื่องประดับ เครื่องจักรกล ยา ยานยนต์ และกระดาษ
- ผู้นำเข้าจากเปรูในกลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้า สิ่งทอ และเครื่องนุ่งห่ม ยา เครื่องจักรกล ชิ้นส่วนยานยนต์ ยาง และเคมีภัณฑ์

1.2 การเพิ่มประสิทธิภาพและความชัดเจนในกระบวนการพิจารณาการใช้สิทธิประโยชน์

- กรมการค้าต่างประเทศและกรมศุลกากรควรกำหนดตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินงาน ตามระยะเวลาที่ใช้ในการพิจารณาและจำนวนข้อร้องเรียนจากผู้ประกอบการ ซึ่งอาจแตกต่างกันในแต่ละ FTA และควรมีตัวชี้วัดระยะเวลาที่ใช้ในการพิจารณาออกใบอนุญาตรับรองโครงสร้างต้นทุนการผลิตสินค้าตามหลักเกณฑ์ที่

ระบุไว้ในกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า

- กรมการค้าต่างประเทศและกรมศุลกากรควรพัฒนาและปรับปรุงคู่มือปฏิบัติการสำหรับเจ้าหน้าที่ ตลอดจนเพิ่มการฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่เป็นระยะๆ เพื่อลดปัญหาดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่
- กรมการค้าต่างประเทศควรเร่งประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการตระหนักถึงประโยชน์ที่ผู้ประกอบการจะได้รับ พร้อมทั้งขั้นตอนในการเตรียมความพร้อมหากผู้ประกอบการต้องการออกไปรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตนเอง
- กรมการค้าต่างประเทศควรเร่งพัฒนาระบบการจัดเก็บ และ/หรือ เชื่อมโยงข้อมูลการออกไปรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตนเองของผู้ประกอบการแบบออนไลน์ เพื่อประโยชน์ในการติดตามผลการใช้ประโยชน์จากความตกลง FTA โดยให้เกิดภาระต่อทั้งผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ภาครัฐน้อยที่สุด
- กรมศุลกากรควรประชาสัมพันธ์การใช้ระบบการขอให้หน่วยงานศุลกากรพิจารณาล่วงหน้า (advanced ruling) สำหรับการตรวจสอบพิกัดศุลกากร อัตราศุลกากร และกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า เพื่อลดปัญหาการตีความพิกัดศุลกากรไม่ตรงกันระหว่างผู้ประกอบการกับหน่วยงานศุลกากร

- รัฐบาลไทยควรให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคและงบประมาณตามความเหมาะสมแก่หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการใช้สิทธิประโยชน์ในประเทศอาเซียนใหม่ที่มีข้อจำกัดในการดำเนินการ

1.3 การให้ข้อมูลและคำปรึกษาแบบจุดเดียว (one-stop service) แก่ผู้ประกอบการ

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กรมการค้าต่างประเทศ และกรมศุลกากร ควรร่วมกันจัดทำเว็บไซต์อย่างเป็นทางการแบบจุดเดียว (one-stop service) ที่สามารถใช้งานได้ง่ายและมีข้อมูลอัตราภาษีและกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าภายใต้ความตกลงต่างๆ แยกตามรายประเทศ เพื่อให้ผู้ประกอบการมีข้อมูลอย่าง

เป็นทางการที่มีความถูกต้องและทันสมัย สำหรับการตัดสินใจว่าจะเลือกใช้ประโยชน์จาก FTA ฉบับใด

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กรมการค้าต่างประเทศ และกรมศุลกากร ควรร่วมกันปรับปรุงตารางการลดภาษีของไทยและประเทศภาคี รวมทั้งกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าตามรหัสพิกัดศุลกากร HS 2012 เพื่อให้ผู้ประกอบการมีข้อมูลที่ถูกต้องสำหรับใช้อ้างอิงในการทำเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เนื่องจากตารางการลดภาษีและกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าที่เผยแพร่อยู่ในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังอ้างอิงตามรหัสพิกัดศุลกากร HS 2002 หรือ HS 2007

- กรมการค้าต่างประเทศควรให้ข้อมูล คำปรึกษา และจัดทำคู่มือเกี่ยวกับกระบวนการขอ C/O ผ่านช่องทางปกติและอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ทราบ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ประกอบการหลายรายเห็นว่ากระบวนการขอใบ C/O มีความยุ่งยากซับซ้อน

- กรมการค้าต่างประเทศควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ว่า การเปิดเผยโครงสร้างต้นทุนการผลิตเพื่อขอใบ C/O จะไม่ทำให้กรมสรรพากรเรียกเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มเติม เนื่องจากทั้งสองหน่วยงานไม่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลดังกล่าวกัน

- กรมศุลกากรควรประสานกับหน่วยงานศุลกากรของประเทศภาคีต่างๆ ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลอัตราภาษีและข้อมูลการใช้ประโยชน์ภายใต้ความตกลงต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความถูกต้องและทันสมัย

1.4 การเจรจาต่อรองด้านภาษีศุลกากร กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า และระบบการรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตนเอง

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศควรผลักดันให้ประเทศภาคีนำสินค้าที่อยู่ในรายการลดภาษีหรือสินค้าที่อยู่ในรายการสินค้าที่มีความอ่อนไหวและยังไม่ลดภาษี หรือสินค้าที่ถูกจำกัดโควตาการนำเข้า ให้เข้ามาอยู่ในรายการลดภาษี

- หากไม่สามารถเจรจาให้สินค้าที่ถูกจำกัดโควตาการนำเข้าเข้ามาอยู่ในรายการลดภาษีได้ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศควรผลักดันให้มีการขยายโควตาดังกล่าวในการส่งออกสินค้าไปประเทศในภาคี

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศควรผลักดันให้ประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ อันได้แก่ กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนามลดภาษีศุลกากรภายใต้ AFTA ให้ได้ตามกำหนด

- รัฐบาลไทยควรผลักดันให้ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งอินโดนีเซีย ใช้ระบบการรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าโดยผู้ส่งออกที่ได้รับการรับรอง (self-certification by approved exporters) แบบเดียวกันทุกประเทศ

2. ข้อเสนอแนะในการสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากโครงการความร่วมมือภายใต้ความตกลง JTEPA และความตกลงยอมรับร่วมภายใต้ JTEPA และ ASEAN

- ควรเร่งผลักดันโครงการที่ระบุไว้ในกรอบความตกลงแต่ยังไม่คืบหน้าตามแผนที่วางไว้ต่อไป เช่น โครงการสถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของอุตสาหกรรมยานยนต์ (AHRDIP) การปรับปรุงห้องปฏิบัติการทดสอบของสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ (THTI) เป็นต้น

- สำหรับกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างเทคโนโลยีของเกือบทุกโครงการ หน่วยงานที่รับผิดชอบควรพิจารณาให้การมีส่วนร่วมกระจายไปสู่ผู้ประกอบการขนาดกลางและเล็กมากขึ้น รวมทั้งอำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบการกลุ่มนี้เข้าร่วมได้ง่าย

- ในกรณีของความตกลงยอมรับร่วม (MRA) สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ควรประชาสัมพันธ์ข้อมูลการบังคับใช้ความตกลงว่าด้วยการปรับปรุงระบบด้านกฎระเบียบและการควบคุมปริมาณไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของอาเซียน (AHEEERR)